

Отже, проект можна інтегрувати у навчальний процес як засіб активізації діяльності та альтернативний спосіб впровадження комунікативно-спрямованого навчання та інтелектуального розвитку студентів-психологів. Аналіз теоретичних основ впровадження методу проектів у процес викладання психологічних дисциплін і результатів його застосування на практиці свідчить, що проекти надають нові можливості для розв'язання методичних задач та інтелектуального розвитку.

Висновки і перспективи: Метод проектів є однією з педагогічних технологій, яка відображає реалізацію особистісно зорієнтованого підходу в освіті (саме педагогічною технологією, хоча у назві технології використовується слово "метод") і сприяє формуванню уміння адаптуватися до швидкозмінних умов життя людини постіндустріального суспільства.

Означена технологія використовується для побудови процесу навчання, спрямованого на активізації діяльності студентів-психологів відповідно до їх інтересів для здобуття певних знань, відчутного теоретичного чи практичного результату. Тому при реалізації методу проектів необхідно використовувати власну зацікавленість студентів-психологів у знаннях і показувати, де отримані знання можна застосовувати у реальному житті.

Отже, суть проектної технології – стимулювати інтерес студентів-психологів до певних проблем, які передбачають володіння певною сумою знань, і через проектну діяльність, яка передбачає розв'язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування надбаних знань. Від теорії до практики, гармонійно поєднуючи академічні знання з прагматичними, дотримуючись їх відповідного балансу на кожному етапі навчання.

Список використаних джерел:

1. Єрмаков І. Проектний підхід у школі життєвої компетентності / І. Єрмаков // Підруч. для дир. – 2005. – № 9–10. – С. 32–49.
2. Клепко С. Компетенція освіти: обмеження та перспективи / С. Клепко // Завуч. – 2005. – № 19. – С. 6–13.
3. Ковганич Г. Метод проектів у формуванні життєвої компетентності особистості / Г. Ковганич // Завуч. – 2005. – № 19. – С. 19–22.
4. Мистецтво життєтворчості особистості : наук.-метод. посіб. : у 2 ч. / ред. рада : В. М. Доній, Г. М. Несен, Л. В. Сохань та ін. – К., 1997. – Ч. 1. Теорія і технологія життєтворчості. – 392 с.
5. Ницета В. Метод проектів і його життєво-компетентнісний потенціал / В. Ницета // Укр. мова та літ. – 2008. – № 8 (552) лют. – С. 3–5.
6. Особистісні кризи студентського віку : зб. наук. ст. / [за ред. Т. М. Титаренко]. – Луцьк : Вежа : Волин. Держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2001. – 112 с.
7. Сисоєва С. Особистісно орієнтовані педагогічні технології: метод проектів / С. Сисоєва // Неперервна проф. освіта: теорія і практика. – 2002. – Вип. 1(5). – С. 73–79.

Резюме. В статті определена суцність проектной методики и факторы, сделавшие её актуальной в современном образовательном пространстве, прослеживается её историческое развитие, анализируются исследования метода проектов, выполненные отечественными и зарубежными учёными, и практическое его применение психологами-практиками.

Ключевые слова: метод проектов, проектная деятельность, компетентный подход, учеба сквозь деятельность, командная работ, студенты-психологи, интеллектуальное развитие.

Summary. In the article the essence of the project method is defined, the factors that made it topical in the present-day education are revealed. The author analyzes development of the method in the historical retrospective and reviews the results of the latest research of the phenomenon by the Ukrainian and foreign scientists and its practical application psychologists practicing.

Key words: project method, project activities, competency-based education, learning through practical activity, team work, students-psychologists, intellectual development.

УДК 159. 923. 2

О.Б. ДЕЛЯНИК

ОБРАЗ СВИТУ В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ ЛЮДИНИ І ЇЇ ВІДНОШЕННЯ ЗІ СВІТОМ

Резюме. У статті здійснений теоретичний аналіз психологічних особливостей формування образу світу у контексті проблеми буття людини та її відношення зі світом, а саме через аналіз життєвих стратегій, життєвих орієнтацій, життєвих програм, модусів життя, життєвих ситуацій, життєвої позиції, життєвого світу особистості.

Ключові слова: образ світу, життєвий простір, життєвий світ, життєва стратегія, життєва орієнтація, життєва програма, модус життя, життєва ситуація, життєва позиція, життєтворчість.

Постановка проблеми. Динамічні та радикальні зміни, що відбуваються в сучасному світі, істотно впливають на кожду людину, відображаючись у її свідомості. Суспільство висуває нові вимоги до особистості,

що зумовлює постійний рух до нових форм взаємодії та існування в мінливому світі. Адаптація до нових соціокультурних і економічних умов передбачає якісні зміни в способі життя людей, що безпосередньо відображається на їх світосприйнятті та, насамперед, на їх образі світу. Необхідно зазначити, що категорія «образ світу» є однією з основних у сучасній психології. Вивчення суб'єктивного простору особистості було і залишається одним з актуальних завдань психологічної науки. Проблеми становлення і розвитку образу світу представлені в дослідженнях Є. Артем'євої, Г. Берулави, О. Івашкіна, Є. Клімова, О. Леонтєва, В. Петухова, Дж. Ройса, В. Серкіна, С. Смірнова, М. Холодної, Д. Уордела та ін. Під образом світу розуміється певна «цілісна, багаторівнева система уявлень людини про світ, інших людей, себе, власну діяльність» [11, 350].

Ідея єдності образу світу та образу себе у світі імпліцитно присутня у багатьох теоріях особистості, що розглядають складні проблеми буття людини і її відношення зі світом. Зокрема, вона чітко простежується у дослідженнях К. Абульханової-Славської, Р. Ахмерова, Б. Ананьєва, Л. Анциферової, Ф. Василюка, О. Кроніка, Д. Леонтєва, С. Рубінштейна, Т. Титаренко та інших, в яких образ світу є включеним в контекст життєвого шляху особистості, в систему пізнання нею свого буття у світі.

У розвитку сучасної психології найбільш перспективними визнаються ті тенденції, які пов'язані з розумінням людини, по-перше, як «світу людини» (О. Асмолов), а, по-друге, не тільки і не стільки як об'єкта формування зовнішнього впливу, скільки як суб'єкта, включеного в світ через активний, творчий характер своєї життєдіяльності, що створює світ і себе за допомогою власних дій і вчинків.

Мета статті — здійснення теоретичного дослідження психологічних особливостей формування образу світу у контексті проблеми буття людини та її відношення зі світом, а саме через аналіз життєвих стратегій, життєвих орієнтацій, життєвих програм, модусів життя, життєвих ситуацій, життєвої позиції, життєвого світу особистості.

Результати теоретичного дослідження. Образ світу ми будемо розглядати в межах психології життя особистості, що ґрунтується на парадигмі життєтворчості. Згідно означеного підходу, особистість розглядається як суб'єкт життєтворчості, який творчо розробляє та втілює свій особистий життєвий проект. Психологія життя досліджує першооснову індивідуального існування людини як прояву її соціального буття, розкриває психологічні механізми індивідуального життєздійснення та вивчає шляхи досягнення цілісності й повноти індивідуального буття, умови набуття особистісного статусу суб'єкта життєтворчості. Теоретичним підґрунтям психології життя є екзистенційна психологія (Л. Бінсвангер, В. Франкл, Р. Мей, А. Ленгле та ін.) [10].

Серед психологічних напрямів розробки життєвої проблематики в контексті образу світу можна відзначити: теорію життєвого простору (К. Левін), теорію особистості як суб'єкта життя (С. Рубінштейн), теорії розвитку особистості протягом життя (О. Головаха, О. Коржова, О. Кронік), психологію життєвого шляху особистості (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, Г. Крайг, С. Рубінштейн та ін.), психологію життєвого світу особистості (Ф. Василюк, Т. Титаренко), дослідження розвитку життєтворчої активності особистості (В. Ямницький) та ін. Охарактеризуємо окремі дослідження означеного напрямку.

Першим, хто поставив перед психологами питання про те, з яким середовищем взаємодіє людина, був К. Левін, який запропонував розглядати людину і її середовище як одну констеляцію взаємозалежних факторів, а сукупність цих факторів отримала назву життєвого простору. Життєвий простір підпорядковується психологічним законам і визначається не так матеріальними благами, якими людина володіє, як знаннями про світ, та можливістю впливу на процеси, які в ньому відбуваються [7].

Ідея єдності людини і світу, їх цілісності є ключовою в теорії С. Рубінштейна. На його думку, людина, як цілісність, включається у взаємовідношення зі світом і як його частина, і як суб'єкт, що пізнає та перетворює цей світ. Саме через людину буття стає усвідомленим, набуває значення, постає світом – частиною і продуктом розвитку людини. Відтак, внутрішній світ людини організується завдяки єдності людини із зовнішнім світом, який вона пізнає і в якому діє. Саме спосіб здійснення власного життя, спосіб прояву активності і характеризує особистість. Суб'єктний розвиток – це здійснення свого життя, врахування усіх можливостей, а не реалізація життя як даності. Особливу увагу С. Рубінштейн надавав цінностям, тому що саме в них відображається діалектика відношень людини зі світом [10].

К. Абульханова-Славська наголошує на тому, що свідомість особистості сприймає не світ в цілому, а те у ньому, що є необхідним для особистості і є для неї значимим. Проблема життя особистості у роботах К. Абульханової-Славської постає як проблема активного керування потоком життєвих подій, її дослідження відзначаються цілісним підходом до відношення «життя-особистість». Вона наголошує, що тільки особистість як носій активної життєвої позиції виявляється здатною до свідомого конструювання власного життя. За К. Абульхановою-Славською, основними ознаками життєвої стратегії є: вибір способу життя, вирішення протиріччя «хочу-маю» і створення умов для самореалізації, творчий пошук. Всі життєві стратегії поділяються на два загальні типи - активні та пасивні [1].

На думку Т. Резнік, Ю. Резніка, життєві стратегії особистості розрізняються між собою за характером провідної орієнтації і поділяються на стратегії благополуччя, успіху та самореалізації. При цьому кожному із зазначених типів стратегічного орієнтування особистості відповідає та чи інша модель життєвої поведінки. Стратегії благополуччя відповідає модель життєзабезпечення, за якою сенсом життя стає придбання і споживання життєвих благ; стратегії успіху – життєбудівництво, за умови реалізації цієї моделі сенс життя полягає у досягненні визнаних результатів своєї суспільно значущої діяльності. Стратегії самореалізації відповідає життєтворчість як реалізація практичного й усвідомленого настановлення особистості на творчу зміну і перетворення життя, при цьому сенсом життя виступають свобода та творчість [9].

Унікальність людини, за О. Коржовою, полягає в її способі активно брати участь у процесі

життєдіяльності й, таким чином, «вибудувати» власне буття, тобто бути його суб'єктом. Авторкою запропоновано концепцію людини як суб'єкта життєдіяльності, згідно якої людина розглядається як «творець власного життя», наголошується на ролі життєвої ситуації, яка є, на думку О. Коржової, посередником між світом і людиною та сприяє прояву суб'єктних властивостей. Вибір життєвих орієнтацій як життєве самовизначення розглядається нею як визначальний момент життєвого шляху особистості. Відтак, О. Коржова виділяє чотири базових особистісних типи згідно основних чотирьох типів життєвої позиції: перетворювач, гармонізатор, користувач, споживач життя [5].

У контексті нашого дослідження заслуговують на увагу погляди вітчизняного дослідника О. Кроніка. У його працях основним є питання про умови і способи здобуття людиною щастя, яке розуміється ним як форма переживання повноти буття, пов'язана із самоздійсненням. За словами автора: «це переживання виникає у разі перетворення мотивації людини до світу в нескінченно велику величину» [6; с.23]. Останнє відбувається за наявності дуже високої оцінки людиною значущості світу і своїх можливостей у цьому світі. Автор виділяє психологічні засоби здобуття щастя, які розуміє як способи саморегуляції людиною своєї мотивації до світу, вони включають в себе, перш за все, - посилення людиною значущості світу і посилення своїх можливостей. На їх основі утворюється чотири відносно незалежних принципи саморегуляції людиною своєї мотивації до світу: максимізація корисності, мінімізація потреб, мінімізація складності, максимізація здібностей [6].

Актуальною для нашого дослідження є типологія життєвих програм, запропонована Р. Ахмеровим, який виділяє дві життєві програми особистості: соціально-психологічну адаптацію до соціуму (заохочувану суспільством) і самореалізацію – що не завжди збігається з програмою соціально-психологічної адаптації особистості до соціуму. Програма самореалізації часто може і не усвідомлюватися особистістю. Життєва активність особистості може знизитися за умови переживання того, що програма адаптації не сприяє самореалізації, і виявлятися в переживанні смислоутрати, в біографічних кризах [2].

А. Фонарьов виділяє три модули життя, які також можна розглядати як прояви образу світу людини. Перший модус - модус володіння, основний зміст якого полягає у тому, що життя приймається суб'єктом таким, яким воно є, його не потрібно перетворювати, головне - адаптуватися до певного порядку. Другий модус – це модус соціальних досягнень, який характеризується самореалізацією як прагненням до влади, досягненням соціального статусу, без урахування сутнісних особливостей людини. Третій модус - модус служіння, що може бути описаний таким параметрами як свобода, відповідальність, моральність, любов, творчість. Такий життєвий світ можна назвати трансцендентним, тому що людина може вийти за межі наявного буття, піднятися над обставинами, вона весь час знаходиться в розвитку, здійснює внутрішню роботу за рахунок глибокої рефлексії [13].

В теоріях, які розуміють образ світу як життєвий світ особистості, аналізуються характеристики, що стосуються потребнісно-мотиваційної сфери особистості та її адаптивних можливостей. Зокрема, Ф. Василюк, розглядаючи відношення особистості та її світу, використовує поняття «життєвий світ». Виділені ним типи життєвого світу (життєвого простору) співвідносяться з так званими центральними життєвими принципами (принципами існування). Тип життєвого світу і відповідний йому життєвий принцип характеризують спрямованість особистості. В основу типологічного аналізу Ф. Василюк поклав виділення в життєвому світі внутрішнього і зовнішнього аспектів (внутрішнього і зовнішнього світу). Внутрішній аспект може бути простим або складним, а зовнішній - легким або важким. У результаті можна виділити чотири типи життєвого світу: простий і легкий (інфантильний); простий і складний (реалістичний); складний і легкий (ціннісний); складний і важкий (творчий). За Ф. Василюком гармонізація особистісного розвитку залежно від типу життєвого світу досягається чи залишається недосяжною або гедоністично, або реалістично, або ціннісно, або творчо [3].

Відзначаючи оригінальність та стрункність концепції Ф. Василюка, ми погоджуємося з Т. Титаренко, яка вказує на те, що ця типологія досить статична, вона не дає змоги прослідкувати динаміку модифікацій життєвого світу на різних етапах розвитку. Кут зору наукових пошуків Т. Титаренко спрямований на дослідження просторово-часових вимірів життєвого світу особистості, його динаміки з позиції зростання суб'єктності на різних етапах індивідуальної та загальнолюдської історії, його гармонійності та дисгармонійності. Протягом життя форми інтерпретації світу змінюються, ці зміни можуть бути кардинальними (у випадку переживання кризи) або еволюційними, майже непомітними. У залежності від того, як людина на певних етапах життя звужує, розширює, ущільнює, вповільняє або прискорює перебіг власного психологічного часу, вона по-різному бачить і світ, і саму себе, перебуває з цим світом у згоді або конфронтації, приймає власну індивідуальність чи заперечує її, прагне самовдосконалення або вибудовує дедалі складніші психологічні захисти. Зокрема, при умові, коли психологічний вік менший, ніж паспортний, тоді і весь світ сприймається як яскравіший, динамічніший, несподіваний. Якщо ж навпаки, то і світ втрачає барви, звужуються перспективи, банальнішим стає повсякденне існування. Отже, життєвий світ особистості постає як цілісний феномен, концептуальна модель універсуму, що має специфічні просторово-часові координати [12].

Центральною категорією, в якій знаходить відображення будь-який життєвий світ, є категорія вибору. І цей вибір буде різним у життєвих світах (образах світу) різного типу. Активність життєвої позиції характеризує здатність особистості керувати подіями свого життя, активно в них втручатися. Д. Леонт'єв виділяє чотири типи життєвої позиції: дієва - характеризується усвідомленістю та активністю, людина усвідомлює плін свого життя, здатна зайняти до нього активну позицію і керувати нею; імпульсивна – за якої виражена активність і відсутня при цьому усвідомленість, в результаті життя стає хаотичним; споглядальна – характеризується усвідомленістю і відсутністю активності; страждальна - відсутність усвідомленості та активності стосовно свого життя, повне пасивне підпорядкування обставинам. Відтак, кожний тип життєвої

позиції - це своєрідне відображення образу світу, життєвого світу, їх наслідок [8].

Л. Дорфман, аналізуючи полідетермінацію життєвого світу і позицію людини, виділяє три способи мислення залежно від джерела детермінації: соціоцентристське мислення, в якому конкретний життєвий світ окремої людини поглинається загальним, абстрактним; соціодіяльнісне мислення, яке обґрунтовує і виправдовує підпорядкованість активності людини інтересам суспільства; антропоцентристське мислення, яке передбачає, що людина знаходиться у згоді зі своєю природою і з навколишнім світом. Дослідник відзначає, що кожен з трьох потоків детермінації відображає різний характер існування людини у світі, різну ступінь її волі [4].

Життєтворчість як психологічна категорія є предметом дослідження українських та російських вчених, таких Н. Ануфрієва, І. Бех, О. Донченко, М. Кирилова, Ш. Єрмаков, Д. Леонтєв, Г. Несен, Т. Резник, І. Семенов, Л. Сохань, С. Степанов, А. Сухоруков, Т. Титаренко, В. Ямницький та ін. У контексті дослідження життєвих стратегій особистості, Ю. Резник і Т. Резник наголошують на складності вивчення життєтворчості як моделі самореалізації, вважають доцільним виокремити два варіанти її реалізації: стратегію світотворчості (світостворення) та стратегію екзистенційної творчості життя. Особливість світотворчої стратегії полягає в тому, що сенсом життя стає творення світу як життєвого світу, тобто світу структурованих значень, об'єктивуваних, символічних уявлень, які особистість створює спільно з іншими людьми. Специфікою стратегії екзистенційної творчості життя автори вважають те, що світ існує для людини винятково як її власне буття [9].

У дослідженнях В. Ямницького представлений новітній підхід до проблеми життєтворчості на рівні аналізу життєтворчої активності особистості. На підставі системного підходу автор розглядає життєтворчість особистості як цілісність вияву її адаптивної, творчої та суб'єктивної активності, яка регламентується мотивацією надлишку й спрямована на реалізацію цільових та смислових аспектів власного життя. Теоретико-методологічною парадигмою життєтворчої активності особистості, за В. Ямницьким, є інтегративний підхід в межах екзистенційно-гуманістичного психологічного напрямку. У широкому сенсі життєтворчість в даному контексті розуміється як акмеологічна складова процесу розвитку особистості, її саморозвиток. Провідним напрямом розвитку життєтворчої активності особистості на рівні внутрішніх структур є рух від Его-ідентифікації з «Я-матеріальним», Я-соціальним» за допомогою рефлексії в напрямку до «Я-духовного», що передбачає максимальну реалізацію у соціумі цільового способу буття, його трансценденцію й перехід до реалізації буттєвих смислів [14].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, можна констатувати той факт, що в останні десятиліття посилюється інтерес до вивчення життєвого простору особистості, її образу світу та картини власного життєвого шляху. Дослідниками розробляється ідея єдності образу світу та образу себе у світі в контексті проблеми буття людини і її відношення зі світом. Згідно означеного підходу образ світу є включеним в контекст життєвого шляху особистості (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, О. Коржова, О. Кронік, С. Рубінштейн та ін.), в психологію життєвого світу особистості (Ф. Василюк, Т. Титаренко); в систему пізнання нею свого буття у світі (Р. Ахмеров, С. Вахромов, О. Донченко, Л. Дорфман, В. Клочко, Д. Леонтєв, Г. Несен, С. Нартова-Бочавер, Л. Сохань, А. Фонарьов та ін.).

У межах психології життя особистості, що ґрунтується на парадигмі життєтворчості, використовуються такі категорії психології життя як: життєвий простір, життєва стратегія, життєва орієнтація, життєві програми, модули життя, життєвий світ, життєва ситуація, життєва позиція тощо. Всі ці поняття є своєрідним відображенням образу світу, вони є за своєю сутністю його наслідком. Відтак, образ світу виступає базовою індивідуальною характеристикою особистості, цілісним особистісним феноменом, що відображає суб'єктивну інтерпретацію реальності, є основою життєдіяльності, стратегії існування людини у світі, відображає індивідуальний суб'єктивно-перетворений та структурований досвід людини в її неповторних зв'язках з оточуючим світом. Кожній людині притаманний власний образ світу, що опосередкований цінностями і смислами, в контексті якого людина живе, здійснює вибір, приймає рішення, вибудовує своє життя. Оскільки поєднання цінностей та смислів відбувається індивідуально, можна говорити про певну типологію життєвих світів. З певним типом образу світу (життєвого світу) люди проявляють активність чи пасивність життєвої позиції, і тому в цьому контексті перспективу подальшого дослідження ми бачимо в розробці поняття та експериментальному дослідженні життєтворчого образу світу.

Список використаних джерел:

1. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни / К.А. Абульханова-Славская. - М.: Наука, 1991. - 247 с.
2. Ахмеров Р.А. Жизненные программы личности / Р.А.Ахмеров// Наука и практика. Диалоги нового века: Материалы междунар. научно-практической конференции. Часть 1. - Наб. Челны: Изд-во Камского гос. политехнич. ин-та, 2003. - С. 3-4.
3. Василюк Ф.Е. Психология переживания / Ф.Е. Василюк. - М.: Изд-во Московского университета, 1984. - 250 с.
4. Дорфман Л.Я. Метаиндивидуальный мир / Л.Я. Дорфман. - М.: Изд-во «Смысл», 1993. - 265 с.
5. Коржова Е.Ю. Типология жизненных ориентаций на основе субъектного подхода к личности / Е.Ю. Коржова // Психология человека в современном мире: материалы Всероссийской юбилейной научной конференции, посвященной 120-летию со дня рождения С.Л. Рубинштейна, 15-16 октября 2009 г. - М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2009. - Т.1. - С.184-190.
6. Кроник А.А. Каузометрия: Методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии

- жизненного пути / Р.А. Ахмеров, А.А. Кроник. – М.: Смысл, 2003. – 284 с.
7. Левин К. Теория поля в социальных науках / К. Левин. – СПб.: Речь, 2000. – 368 с.
 8. Леонтьев Д.А. Жизнетворчество как практика расширения жизненного мира / Д.А. Леонтьев // 1-я Всероссийская научно-практическая конференция по экзистенциальной психологии: Материалы сообщений / Под ред. Д.А. Леонтьева, Е.С. Мазур, А.И. Сосланда. – М.: Смысл, 2001. – С. 100 – 109.
 9. Резник Т.Е. Жизненные стратегии личности: поиск альтернатив / Т.Е. Резник, Ю.С. Резник. – М.: Аграф, 2008. — 150 с.
 10. Рубинштейн С. Л. Человек и мир / С.Л. Рубинштейн. – М.: Наука, 1997. – 191 с.
 11. Словарь практического психолога / [сост. Головин С.Ю.]. — М.: «Издательство АСТ», 2003. — 800 с.
 12. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т.М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
 13. Фонарев А.П. Психология становления личности профессионала / А.П. Фонарев. – М.: НПО «МОДЭК», 2005. – 248 с.
 14. Ямницький В.М. Розвиток життєтворчої активності особистості: теорія і експеримент: Монографія / В.М. Ямницький. – Одеса: ПНЦ АПН України – СВД Черкасов М.П., 2006 – 362 с.

Резюме. Стаття посвячена теоретическому аналізу психологічних особливостей формування образу мира в контексті проблеми бытия человека и его отношений с миром, а именно через анализ жизненных стратегий, жизненных ориентаций, жизненных программ, модусов жизни, жизненных ситуаций, жизненной позиции, жизненного мира личности.

Ключевые слова: образ мира, жизненное пространство, жизненный мир, жизненная стратегия, жизненная ориентация, жизненная программа, модус жизни, жизненная ситуация, жизненная позиция, життєтворчество.

Summary. This article provides a theoretical analysis of the psychological characteristics of the image of the world from the perspective of human existence and its relationship with the world, namely through the analysis of life strategies, life orientation, life programs, modes of life situations, position in life, life's world of the individual.

Key-words: image of the world, living space, living world, life strategy, life orientation, life program, mode of life, life situation, lifestyle, art of life.

УДК 159.954-053.4

О.С. ДОНЧЕНКО

КРЕАТИВНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Резюме. У статті розглядається проблема формування креативності вихователя ДНЗ як найважливішої передумови педагогічної творчості. Автор розкриває поняття педагогічної творчості, аналізує традиційні погляди на феномен педагогічної креативності, яка визначається як багатоаспектна і системна особистісна якість. Особливу увагу приділено визначенню місця і напрямків проявів креативності в професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу.

Ключові слова: творчість, креативність, педагогічна творчість, педагогічна креативність, ігрова діяльність, індивідуалізація, диференціація, розвивальне середовище.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство висуває нові завдання перед дошкільною освітою, зокрема, однією з найбільш актуальних задач є формування та розкриття творчого потенціалу дитини. Так, закон «Про дошкільну освіту» проголошує такі завдання дошкільної освіти: формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду. У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначається, що: «Найпершим суспільним середовищем для дитини стає дошкільний навчальний заклад, метою якого є формування механізмів соціальної адаптації та творчого втілення в умовах життя в товаристві незнайомих дітей і дорослих. Дошкільна освіта як перша самоцінна ланка має гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити... Дитина може діяти не тільки за зразком, але й на творчому рівні, що забезпечує гармонійне поєднання рушійних сил активності дитини, спрямованих на здобуття знань, умінь, навичок та реалізацію особистісних механізмів регуляції своєї поведінки для досягнення поставленої мети. Творчі діяльнісні досягнення дитини характеризують прояв її здібностей (рухових, комунікативних, пізнавальних, мовленнєвих, образотворчих, музичних та інших). Базовий компонент дошкільної освіти спрямовує зусилля батьків, педагогів, психологів на розвиток творчого потенціалу дитини, що має свої особливості у дошкільному дитинстві, на своєчасне підтримання досягнень індивідуальної своєрідності неповторного життєвого шляху дитини, забезпечення психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини у дошкільні роки» [2].

Та перш ніж помітити в малюкові щось незвичне, неординарне, талановите, потрібно, насамперед відкрити ці якості в самому вихователі. Тільки творча особистість може виховати творчу дитину. «У вихованні все повинно ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості, – писав К. Д. Ушинський. – Тільки особистість може діяти на розвиток і